

**Сивцева Мария Владимировна, А.Е.Кулаковской аатынан Дьохсоҕон орто
оскуолатын саха тылын, литературатын учуутала, Таатта**

Педагогической культуры киэптэрэ саха оскуолатыгар

Үлэ көдьүүһэ (актуальность): Үөрэнэр оҕом дьиннээх үөрэнээччи буоларын ситиһэргэ бэйэм (учуутал) эмиэ дьиннээх үөрэнээччи буолуохтаах эбиппин. Оттон үөрэнээччи таһымыттан ситиһиилээх үөрэнээччи таһымыгар таһаарарга учуутал эмиэ «ситиһиилээх үөрэнээччи» таһымыгар тахсарга дьулуһуохтаах. Онуоха оскуола оҕо тыыннанара, төрөппүт оскуола диэки хайыһара, учуутал сүрэҕин сылааһа, өйүн-санаатын мындыра, сатабыла эрэйиллэр.

Кыһалҕа (проблема): - оҕо оскуолаҕа программа, предмет ирдэбилинэн бэйэтин кыаҕын тургутуна, билинэ **үөрүү эрэ аргыстаах** үөрэнэрэ биһиэхэ тоҕо эрэ кыаллыбат.

Бу билии сыһыаныттан ураты, ис хоһооно – **киһиэхэ, оҕоҕо киһилии сыһыан!**

Үөрэҕири сайдар эйгэтигэр билигин үөрэх үс киэбэ баара биллэр, ол эбэтэр үөрэтии үс педагогической культурата.

Маннайгы педагогической культура киэбэ – үгэс буолбут үөрэх киэбэ. Кини «иитэн» таһаарар түмүгэ – бэриллибит халыыптан атыннык толкуйдаабат киһи. Бу пед. культураҕа уруогу ытыты технологията салайыы киэбинэн тэриллэр. Учуутал «барытын мин билэбин, урок мунутуур хаһаайына - мин» диир. (3 слайд)

Иккис пед. культура киэбэ – сайдыы, сайыннарыы тыыннаах. Кини сүрүн уратыта: оҕону билэргэ-көрөргө бағалаах киһи курдук «көрөр», онон кини ырытар, ырынгалыыр дьобурдааҕын «болҕомтоҕо ылар». Учуутал уонна үөрэнээччи (үөрэтиллээччи буолбатах) икки ардыгар бэйэ-бэйэни кытта өйдөһүү, хардарыта дьайсыһыы сыһыана. (2 слайд). Бу культураҕа уруогу ытыты технологията – үөрэнэр дьарыгы тэрийии киэбэ. Учуутал үлэтэ – оҕо үөрэнээччи буола үүнэригэр усулуобуйа тэрийии, оттон усулуобуйата – сорок туруоруу.

Үһүс – киһини уонна кини культуратын өрө тутан үөрэтэр, гуманитарнай педагогической культура киэбэ. Кини киһи киһиэхэ киһилии сыһыанын олохтуур үлэлээх.

Киһилии сыһыан олохсуйарыгар бу курдук өй-санаа баһылыыра эрэйиллэр:

1. Хас биирдии киһи айылҕа хатыламат чаҕылхай көстүүтэ;
2. Хас биирдии киһи бэйэтэ айар-тутар күүс. (3 слайд)

Ол иһин учуутал даҕаны, оҕо даҕаны – тэн бырааптаах айааччылар, ангардас кыттааччылар эрэ буолбатахтар. Тоҕо диэтэххэ, кинилэр олох көстүүтүн араастаан көрөн, араастык сыаналыыр бэйэлэрэ тус өйдөөхтөр-санаалаахтар, тус көрүүлээхтэр.

Уруок ыытыллар технологията – икки өттүттэн «Өй-санаа» уонна «Дьарык» эйгэтин тэрийии. **Учуутал сүрүн үлэтэ** – ситиһиилээх киһи үүнэн тахсарыгар олук түһэрсии.

Оҕо сайдар суола:

1. Чэбдик үөскүүр-төрүүр эйгэтэ;
2. Уйулҕатын харыстаан, араначчылаан, уратытын булан сайыннарыы;
3. Бэйэтин бэйэтэ кэхтибэт сайдыы суолугар киллэрэр кыаҕа ,о.э. тулалыыр эйгэни кытта дьүөрэлэһиитэ.

Учуутал соруга:

- Хас биирдии оҕо тус бэйэтин уратытын симэлиппэккэ харыстааһын;
- Оҕо тус уратытын булунарыгар көмөлөһүү, ону бүөбөйдээн сайыннарыы;
- Оҕо олох хайдах хааман иһэриттэн көрөн, бэйэтин инники олоҕун, дьылҕатын оностунар, дьон-сэргэ ортотугар холкутук сананан олорор-үлэлиир, а.э. олоҕун суолун бэйэтэ тыырынар кыахтанарыгар тирэх буолуу.

Педагогической культуре киэптэрин саха оскуолатыгар туһанар уолдьаста.

Туһаныллыбыт литература:

1. Гермогенова М.Д., Ушницкая А.Е. Организационная культура – основа развития современной школы. Москва. 2011.
2. Степанова В.Е. Саха үөрэ5э оскуолаба. Дьокуускай.2012.
3. А.М. Лобок. Технология вероятностного образования. М. 2010.
4. Селевко Г. К. Альтернативные педагогические технологии. М. 2005.
5. Башмаков М.И. Теория и практика продуктивного обуч-я. М., 2000.
6. Окунев А. Как учить не уча. СПб.: Питер-Пресс, 1996.